

اولین همایش ملی رهیافت های علوم کشاورزی در پرتو قرآن

اسفند ماه ۱۳۹۴

دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان

بررسی آیات قرآن و حدیث در مورد گاو و گوساله

امرتضی اصغری مقدم، ۲ کمال حسن پور

۱. عضو هیات علمی دانشگاه زابل، ۲. دانشجو دکتری علوم دامی

m.asghari.moghadam@gmail.com

چکیده

در این تحقیق چند آیه و حدیث که در مورد گاو و گوساله آمده است بیان شده است در حدیثی پیامبر خدا (ص) فرموده است که هر کس یک لقمه چرب شده به روغن حیوانی بخورد، به همان اندازه، بیماری از تن او فرو می ریزد. گوشت گاو، درد است و روغن آن، شفا و شیرش نیز درمان. هیچ چیز، همانند روغن گاو، به بدن درنیامده است. و همچنین امام علی (ع) نیز فرموده است که گوشت گاو، بیماری است و شیر آن، شفاست و روغنش درمان است. پیه هم به اندازه خود، درد را از بدن برون می برد و مردم به هیچ چیز، برتر از روغن گاو، درمان نجسته اند. و نیز در قرآن در سوره الانعام، آیه ۱۴۶ آمده است که بر یهودیان، هر [حیوان] چنگال داری را حرام کردیم، و از گاو و گوسفند، پیه آن دو را بر آنان حرام کردیم، به استثنای پیه هایی که بر پشت آن دو یا بر روده هاست یا آنچه با استخوان درآمیخته است. این [تحریم] را به سزای ستم کردنشان، به آنان کیفر دادیم، و ما البته راستگوییم.

واژگان کلیدی: گاو، گوساله، حدیث، آیات، گوشت

مقدمه

احادیث و روایا

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم :

مَنْ أَكَلَ لُقْمَةً سَمِينَةً نَزَلَ مِثْلُهَا مِنَ الدَّاءِ مِنْ جَسَدِهِ، وَلَحْمُ الْبَقَرِ دَاءٌ، وَسَمُّهَا شِفَاءٌ، وَلَبَنُهَا دَوَاءٌ، وَمَا دَخَلَ الْجَوْفَ مِثْلُ السَّمَنِ .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم :

هر کس یک لقمه چرب شده به روغن حیوانی بخورد، به همان اندازه، بیماری از تن او فرو می ریزد. گوشت گاو، درد است و روغن آن، شفا و شیرش نیز درمان. هیچ چیز، همانند روغن گاو، به بدن درنیامده است (۴).

الإمام علیّ علیه السلام :

اولین همایش ملی رهیافت های علوم کشاورزی در پرتو قرآن

اسفند ماه ۱۳۹۴

دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان

لَحْمُ الْبَقَرِ دَاءٌ، وَلَبَنُهَا شِفَاءٌ، وَسَمْتُهَا دَوَاءٌ، وَالشَّحْمُ يُخْرِجُ مِثْلَهُ مِنَ الدَّاءِ، وَكَمْ يَسْتَشْفِي النَّاسُ بِشِفَاءِ أَفْضَلِ مِنَ السَّمَنِ .

(۲)

امام علی علیه السلام :

گوشت گاو ، بیماری است و شیر آن ، شفاست و روغنش درمان است . پیه هم به اندازه خود ، درد را از بدن برون می‌برد و مردم به هیچ چیز ، برتر از روغن گاو ، درمان نجسته‌اند .

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم :

ما أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ دَاءٍ إِلَّا وَقَدْ أَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً، وَفِي أَلْبَانِ الْبَقَرِ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم :

خداوند ، هیچ دردی فرو نفرستاده ، مگر این که برای آن ، درمانی هم فرستاده است . در شیر گاو ، درمان هر درد هست

(۱).

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم :

عَلَيْكُمْ بِالْبَلْبَانِ الْبَقَرِ؛ فَإِنَّهَا تَرُمُّ مِنْ كُلِّ شَجَرٍ، وَهُوَ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ .

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم :

بر شما باد شیر گاو ؛ چرا که گاو از هر درختی می‌خورد و شیر آن ، درمانی برای هر درد است (۲).

رسول خدا(ص) فرمود: «گوشت گاو، بیماری و شیر آن دوا است و گوشت گوسفند دوا و شیر آن بیماری است.

سعد بن سعد به امام رضا(ع) گفت: خانواده من گوشت گوسفند نمی‌خورند. آن حضرت پرسید: «چرا؟» گفت: تصور می‌کنند که سودا را تحریک می‌کند و سبب سر درد و دردهای مفاصل می‌شود. امام(ع) فرمود: «اگر دامی از گوسفند گرامی‌تر بود، خدای عزّ

و جلّ آن دام را فدای اسماعیل ذبح می‌کرد».(۵)

امام صادق(ع) می‌فرماید: «آب گوشت گاو، پیسی را از میان می‌برد».

«مَرَقُ لَحْمِ الْبَقَرِ يَذْهَبُ بِالْبَيَاضِ»؛ (۷)

امام رضا علیه السلام در باره فواید و خواص مفید مصرف گوشت در عیون اخبار الرضا به نقل از امام علی علیه السلام

می‌فرماید: ذُكِرَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ اللَّحْمُ وَالشَّحْمُ، فَقَالَ: لَيْسَ مِنْهُمَا بَضْعَةٌ تَقَعُ فِي الْمَعْدَةِ إِلَّا أَنْبَتَتْ مَكَانَهَا شِفَاءً، وَأَخْرَجَتْ مِنْ مَكَانِهَا دَاءً؛ نَزِدَ بِمِثْلِهَا صَافِيَةً عَلَى اللَّهِ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ مِنْ غُذَائِهِ وَبِهِ يَأْتِي الشَّحْمُ. فرمودند: هیچ پاره‌ای از این دو

در معده جای نمی‌گیرد، مگر این که در جای آن ، شفا می‌روید و بیماری‌ای از آن جا می‌رود.(۶)

اولین همایش ملی رهیافت های علوم کشاورزی در پرتو قرآن

اسفند ماه ۱۳۹۴

دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان

آیات

قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَّا ذَلُولٌ تُثِيرُ الْأَرْضَ وَلَا تَسْقِي الْحَرْثَ مُسَلَّمَةٌ لَّا شِيئَ فِيهَا ۖ قَالُوا الْآنَ جِئْتَ بِالْحَقِّ ۗ فَذَبْحُوهَا وَمَا كَادُوا يَفْعَلُونَ ﴿سوره بقره، آیه ۷۱﴾

گفت: «وی می فرماید: در حقیقت، آن ماده گاوی است که نه رام است تا زمین را شخم زند؛ و نه کشتزار را آبیاری کند؛ بی نقص است؛ و هیچ لکه ای در آن نیست.» گفتند: «اینک سخن درست آوردی.» پس آن را سر بریدند، و چیزی نمانده بود که نکنند.

وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا كُلَّ ذِي ظُفْرٍ ۖ وَمِنَ الْبَقَرِ وَالْغَنَمِ حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ شُحُومَهُمَا إِلَّا مَا حَمَلَتْ ظُهُورُهُمَا أَوْ الْحَوَايَا أَوْ مَا اخْتَلَطَ بِعَظْمٍ ۚ ذَٰلِكَ جَزَيْنَاهُمْ بِبَعْثِهِمْ ۖ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿سوره الانعام، آیه ۱۴۶﴾

و بر یهودیان، هر [حیوان] چنگال داری را حرام کردیم، و از گاو و گوسفند، پیه آن دو را بر آنان حرام کردیم، به استثنای پیه هایی که بر پشت آن دو یا بر روده هاست یا آنچه با استخوان درآمیخته است. این [تحریم] را به سزای ستم کردنشان، به آنان کیفر دادیم، و ما البته راستگوییم.

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذْبَحُوا بَقَرَةً ۗ قَالُوا أَتَتَّخِذُنَا هُزُوعًا ۗ قَالَ أَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿سوره بقره، آیه ۶۷﴾

و هنگامی که موسی به قوم خود گفت: «خدا به شما فرمان می دهد که: ماده گاوی را سر ببرید»، گفتند: «آیا ما را به ریشخند می گیری؟» گفت: «پناه می برم به خدا که [مبادا] از جاهلان باشم.»

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ ۚ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَّا فَارِضٌ وَلَا بِكْرٌ عَوَانٌ بَيْنَ ذَٰلِكَ ۗ فَافْعَلُوا مَا تُؤْمَرُونَ ﴿سوره بقره، آیه ۶۸﴾

گفتند: «پروردگارت را برای ما بخوان، تا بر ما روشن سازد که آن چگونه [گاوی] است؟» گفت: «وی می فرماید: آن ماده گاوی است نه پیر و نه خردسال، [بلکه] میانسالی است بین این دو. پس آنچه را [بدان] مأمورید به جای آرید.»

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا لَوْنُهَا ۚ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ صَفْرَاءُ فَاقِعٌ لَوْنُهَا تَسُرُّ النَّظِيرِينَ ﴿سوره بقره، آیه ۶۹﴾

گفتند: «از پروردگارت بخواه، تا بر ما روشن کند که رنگش چگونه است؟» گفت: «وی می فرماید: آن ماده گاوی است زرد یکدست و خالص، که رنگش بینندگان را شاد می کند.»

وَإِذْ وَاَعَدْنَا مُوسَىٰ ۖ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَنْتُمْ ظَالِمُونَ ﴿سوره بقره، آیه ۵۱﴾

و آنگاه که با موسی چهل شب فرار گذاشتیم؛ آنگاه در غیاب وی، شما گوساله را [به پرستش] گرفتید، در حالی که ستمکار بودید.

اولین همایش ملی رهیافت های علوم کشاورزی در پرتو قرآن

اسفند ماه ۱۳۹۴

دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ إِنَّكُمْ ظَلَمْتُمْ أَنفُسَكُمْ بِاتِّخَاذِكُمُ الْعِجْلَ فَتُوبُوا إِلَىٰ بَارئِكُمْ فَاقْتُلُوا أَنفُسَكُمْ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ عِنْدَ بَارئِكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ ۚ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿سوره بقره، آیه ۵۴﴾

و چون موسی به قوم خود گفت: «ای قوم من، شما با [به پرستش] گرفتن گوساله، برخود ستم کردید، پس به درگاه آفریننده خود توبه کنید، و [خطاکاران] خودتان را به قتل برسانید، که این [کار] نزد آفریدگارتان برای شما بهتر است.» پس [خدا] توبه شما را پذیرفت، که او توبه‌پذیر مهربان است.

وَلَقَدْ جَاءَكُمْ مُوسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِن بَعْدِهِ وَأَنْتُمْ ظَالِمُونَ ﴿سوره بقره، آیه ۹۲﴾

و قطعاً موسی برای شما معجزات آشکاری آورد، سپس آن گوساله را در غیاب وی [به خدایی] گرفتید، و ستمکار شدید.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُم بِقُوَّةٍ وَاسْمَعُوا ۗ قَالُوا سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَأَشْرَيْنَا فِي قُلُوبِهِمُ الْعِجْلَ بِكُفْرِهِمْ ۚ قُلْ بِنَسَمَا يَا مَرْكُم بِهِ إِيْمَانُكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿سوره بقره، آیه ۹۳﴾

و آنگاه که از شما پیمان محکم گرفتیم، و [کوه] طور را بر فراز شما برافراشتیم، [و گفتیم]: «آنچه را به شما داده‌ایم به جد و جهد بگیرید، و [به دستوره‌های آن] گوش فرا دهید.» گفتند: «شنیدیم و نافرمانی کردیم.» و بر اثر کفرشان، [مهر] گوساله در دلشان سرشته شد. بگو: «اگر مؤمنید [بدانید که] ایمانتان شما را به بد چیزی وامی‌دارد.»

فَرَاغَ إِلَىٰ أَهْلِهِ فَجَاءَ بِعِجْلٍ سَمِينٍ ﴿سوره الذاریات، آیه ۲۶﴾

پس آهسته به سوی زنش رفت و گوساله‌ای فربه [و بریان] آورد.

فَأَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلًا جَسَدًا لَهُ خُورٌ فَقَالُوا هَٰذَا إِلَٰهُهُمْ وَإِلَٰهُ مُوسَىٰ ۖ فَنَسِيَ ﴿سوره طه، آیه ۸۸﴾ پس برای آنان پیکر گوساله‌ای که صدایی داشت بیرون آورد، و [او و پیروانش] گفتند: «این خدای شما و خدای موسی است، و [پیمان خدا را] فراموش کرد.»

وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَىٰ ۖ قَالُوا سَلَامًا ۗ قَالَ سَلَامًا ۗ فَمَا لَبِثَ أَنْ جَاءَ بِعِجْلٍ حَنِيذٍ ﴿سوره هود، آیه ۶۹﴾

و به راستی، فرستادگان ما برای ابراهیم مژده آوردند، سلام گفتند، پاسخ داد: «سلام.» و دیری نپایید که گوساله‌ای بریان آورد.

منابع

المستدرک علی الصحیحین، جلد ۴، صفحه ۲۱۸، حدیث ۷۴۲۳ عن عبدالله، کنز العمال، جلد ۱۰، صفحه ۳۱،

حدیث ۲۸۱۶ دانش نامه احادیث پزشکی: ۲ / ۴۶۰

اولین همایش ملی رهیافت های علوم کشاورزی در پرتو قرآن

اسفند ماه ۱۳۹۴

دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان

المستدرک علی الصحیحین ، جلد ۴ ، صفحه ۴۴۶ ، حدیث ۸۲۲۴ عن عبدالله بن مسعود ، مسند ابن الجعد ، صفحه ۳۰۷ ، حدیث ۲۰۷۲ عن طارق بن شهاب وفيه «دواء» بدل «شفاء» ، كنز العمال ، جلد ۱۰ ، صفحه ۳۰ ، حدیث ۲۸۲۱۲ نقلاً عن ابن عساکر وراجع : الكافی ، جلد ۶ ، صفحه ۳۳۷ ، حدیث ۳ و المحاسن ، جلد ۲ ، صفحه ۲۹۴ ، حدیث ۱۹۶۷ دانش نامه احادیث پزشکی : ۲ / ۴۶۰

الكافی، ج ۶، ص ۳۱۱.

دعائم الإسلام ، جلد ۲ ، صفحه ۱۱۱ ، حدیث ۳۶۵ ، بحار الأنوار ، جلد ۶۶ ، صفحه ۷۷ و ص ۸۹ ، حدیث ۷ دانش نامه احادیث پزشکی : ۲ / ۳۶۸

عیون أخبار الرضا علیه السلام ، جلد ۲ ، صفحه ۴۱ ، حدیث ۱۳۰

قرآن کریم

كنز العمال ، جلد ۱۰ ، صفحه ۸۶ ، حدیث ۲۸۴۷۲ نقلاً عن ابن السنی وأبی نعیم معا فی الطبّ دانش نامه احادیث پزشکی : ۲ / ۳۶۸

کلینی، محمد بن یعقوب، الكافی، محقق و مصحح: غفاری، علی اکبر، آخوندی، محمد، ج ۶، ص ۳۱۰، تهران، دار الکتب الإسلامية، چاپ چهارم، ۱۴۰۷ق